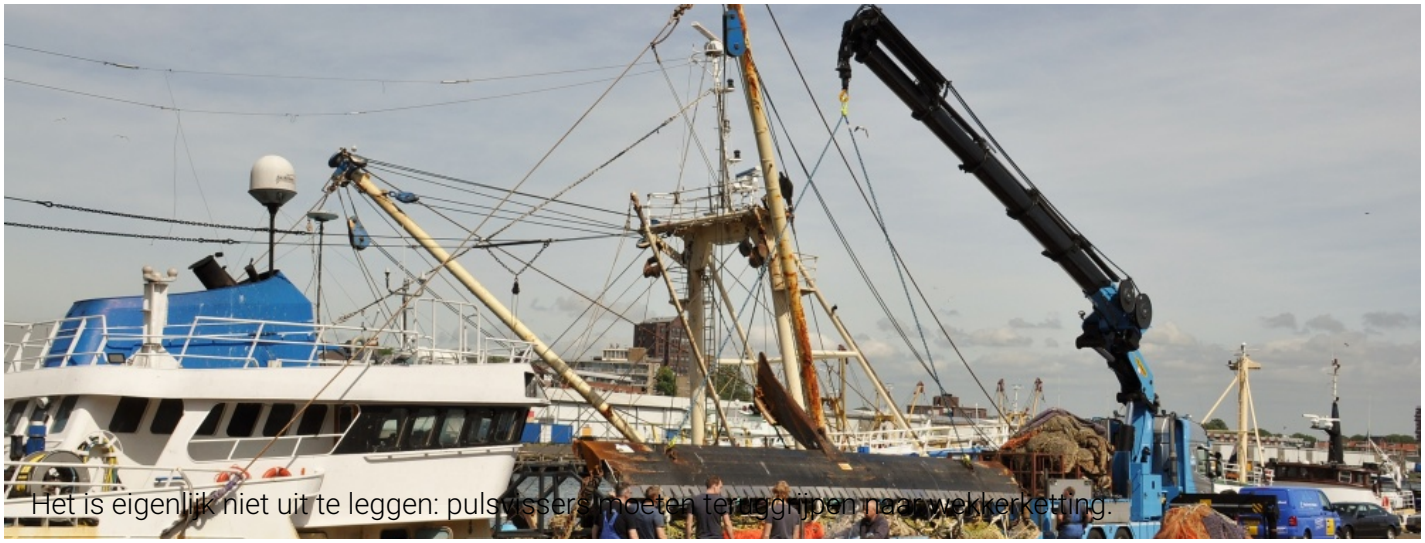

Het is eigenlijk niet uit te leggen: pulsvissers moeten teruggrijpen naar wekkerketting.

Visserij in de knel door Europese imagopolitiek

Vechten tegen een veelkoppig monster

6 dagen geleden

STELLENDAM/BRUSSEL - Afgelopen zomer lag de Z 201 van Job Schot in de haven van Stellendam op het Zuid-Hollandse eiland Goeree-Overflakkee. Druk in de weer was Schot, telg uit een familie van vele generaties vissermannen, met het schilderen van zijn kotter. Maar de vraag is of hij - en zijn collega-vissers - het volgende jaar nog uit zullen varen. „We vechten tegen een veelkoppig monster”, zegt vissersvoorman Pim Visser.

Schot heeft een Eurokotter, waarvoor de Britse kustwateren belangrijke visbestekken zijn. Zelfs als het Britse Lagerhuis na de verkiezingen van 12 december instemt met het voorliggende voorstel van de Britse premier Boris Johnson, en er dus een overgangsperiode komt waarin onderhandeld kan worden over vissen in Britse wateren, is het de vraag wat dat voor Schot te betekenen zal hebben. „Ik vis in de 12-mijlszone voor de Britse kust, in de strook vanaf 6 mijl", zegt Schot, die onder Belgische vlag vaart. Die luxe positie – Nederlandse schepen mogen daar niet vissen - dankt hij aan een verdrag van België en het Verenigd Koninkrijk uit de jaren '60, toen de huidige regelingen voor de verdeling van quota van de EU nog niet bestonden. De kans is groot dat hij dat visgebied dan verliest omdat de Britse wateren inzet zijn van de strijd van de Britse premier Boris Johnson om zo veel mogelijk over te houden aan de vooralsnog op handen zijnde scheiding van het Verenigd Koninkrijk van de Europese Unie.

Stel dat de EU na de verkiezingen een akkoord bereikt met Johnson (die vorige week een absoluut meerderheid behaalde) over het gebruik van Britse wateren, in ruil voor verhandeling van Britse vis op het Europese continent bijvoorbeeld, dan nog is de kans groot dat Schot de klos is. De 12-mijlszone behoort immers tot de territoriale wateren die buiten de reguliere afspraken over de verdeling van de internationale Noordzee zal vallen. Schot kan dan wel gaan vissen in Britse wateren verder van de kust af. Maar daar vissen andere, veel grotere schepen ook al. Voor hem blijft er daardoor te weinig vangst over om rendabel te kunnen draaien, verwacht hij. „Ik heb er slapeloze nachten van", zegt Schot. Als zijn nachtmerrie bewaarheid wordt, zit hij straks thuis, vreest hij.

Stilligregeling

Voor Europese vissers zoals Schot die door de Brexit in de toekomst mogelijk niet meer kunnen vissen is er de zogeheten ‘stillig-regeling’, vertelt directeur Pim Visser van VisNed. Nederlandse vissers kunnen in totaal negen maanden aanspraak maken op een bedrag van 15.000 euro per week als de Britse wateren voor hen op slot gaan. Van dat bedrag moeten ze dan hun bemanning en overige kosten betalen. „Het wordt dan een soort WW voor vissers”, zegt Visser. „Daarmee hopen we indien nodig dan de rust te kunnen bewaren. In de tussentijd zullen we dooronderhandelen met de Britten over een akkoord om in hun wateren te mogen blijven vissen. We hoeven ons dan niet zo erg onder druk te laten zetten. De Engelsen hebben ook belang bij een akkoord omdat wij als EU-27 hebben afgesproken dat de inzet wordt dat de Britten alleen op de interne markt mogen doorhandelen op de bestaande wijze, als wij op dezelfde manier als nu in hun wateren mogen blijven vissen.”

De Eurokotter Z-201 'Job Senior' in woelig water.

(/images/artikelen/2019/12/vn51_vr1b.jpg)

In hoeverre dat lukt is natuurlijk de grote vraag. „Niemand weet wat er precies gaat gebeuren met Brexit. We weten het gewoon niet", zegt Visser. Het probleem is dat er tot de daadwerkelijke scheiding van het Verenigd Koninkrijk van de EU, naar verwachting op 31 januari 2020, geen deelakkoorden op beleidsterreinen gesloten mogen worden. „Dat gebeurt allemaal pas daarna", zegt Visser. Wat er dan gebeurt heeft hij in zijn hoofd al rond. „Nachtelijke vergaderingen, spoedbijeenkomsten." In de tussentijd werkt Visser

zich drie slagen in de rondte om de belangen van de vissers na de Brexit zo goed mogelijk voor het voetlicht te brengen bij de minister van Landbouw en Visserij, Carola Schouten, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), de Europese Brexit-onderhandelaar en oud-landbouw- en visserijminister van Frankrijk, Michel Barnier bij wie hij samen met andere Europese vissersorganisaties mocht aanschuiven, bij leden van de Tweede Kamer en het Europees Parlement die de visserij een warm hart toedragen. Traditioneel zijn dit de CU, de SGP, het CDA, en in de meeste gevallen de VVD, zegt Visser.

Maar ook moet hij langs bij de diverse nationale vertegenwoordigingen van de lidstaten in Brussel, zoals die van LNV in Brussel, en ook die van het ministerie van Landbouw en Visserij in Spanje bijvoorbeeld. Zo beschouwd is het werk van Pim Visser om het belang van de Nederlandse visserij, goed voor ongeveer één promille van het BNP, in de loop der jaren een enorm praatcircus geworden. Iedereen kent Visser en Visser kent iedereen. Maar of dat genoeg is, is de vraag.

Zeggenschap

Probleem waartegen Visser aan loopt in de EU is dat het speelveld in het Europees Parlement sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon in 2010 volstrekt oncontroleerbaar geworden is. Daarvoor bespraken Europese ministers van Landbouw en Visserij nieuwe voorstellen voor wetgeving met de Europese Commissie, en moesten de nationale parlementen de nieuwe richtlijnen goedkeuren. Ook die situatie was niet ideaal, erkent Visser. „Er zat altijd wel iemand van ons in de buurt als er een Europese Visserijraad was. Maar wat er precies besproken werd, wist je ook niet. Daarvoor was je afhankelijk van wat een minister je daarover vertelde."

Als de minister niets vertelde, wist je dus niets. Dus dat er een stap in de besluitvorming over Europese wetgeving ingevoegd werd om de openbaarheid te verhogen, door het Europees Parlement ook zeggenschap over de wetgeving te geven, is logisch. „Het probleem dat daarna is ontstaan", zegt Visser, „is dat het er wemelt van de lobbyisten, vaak van ngo's: actiegroepen die heel veel geld loskrijgen bij grote fondsen." Neem bijvoorbeeld de ngo Bloom. Die wordt gesponsord door de kapitaalkrachtige, Amerikaanse fondsen als PEW (opgericht door een Amerikaanse lobbyist) en Packard (opgericht door een van de oprichters van computerconcern Hewlett Packard). Hun enige taak is campagne voeren. „Je bent aan het vechten tegen een veelkoppig monster", zegt Visser.

Gejoel en geklap

Er zijn ngo's. Er zijn de rijke filantropen met ideologische doelstellingen uit onder andere de VS. Die steunen de actiegroepen in Europa. En haken weer aan bij specifieke belangengroeperingen binnen lidstaten die de Europarlementariërs opzoeken die hun standpunt willen steunen.

(/images/artikelen/2019/12/vn51_vr1c.jpg)
Job Schot in het Europees Parlement

Zo lukte het Bloom dus om het voorstel van de Nederlandse visserij en de Europese Commissie om met pulstechniek op bodemvissen te mogen vissen af te laten schieten, beaamt Visser. De voorvrouw

van de Franse organisatie Bloom, Claire Nouviain, is van huis uit journaliste. Zij is niet opgeleid als bioloog of ecoloog maar als historica. Toch slaagde Nouviain erin het Europees Parlement aan haar zijde te krijgen, terwijl de meerderheid van de in visserij gespecialiseerde Europarlementariërs oorspronkelijk van plan was om het pulsvissen toe te staan.

Opmerkelijk aan het verwerpen van het pulsvissen is dat dit het milieubelang niet dient, terwijl dat is waarvoor Bloom zegt te strijden. Want bij de traditionele methode slepen kettingen over de grond om de vissen te wekken. Dat beroert de bodem veel meer dan bij pulsvissen gebeurt en heeft dus meer impact op de bodem. Ook bleek uit jarenlang wetenschappelijk onderzoek dat jonge en te kleine vissen nauwelijks reageren op de pulsjes waardoor ze minder snel in de netten terecht komen. Die hoeven dan dus ook niet teruggegooid te worden. Dat is goed want een deel overleeft dat niet. Daarbij verbruiken pulskotters veel minder brandstof - diesel - hetgeen de uitstoot van schadelijke stoffen terugdringt.

Maar toch slaagde Nouviain erin om - met steun van kleine Franse vissers die bang waren voor concurrentie - het pulsvissen een schandaalimago te geven. Daardoor moeten de vissers nu teruggrijpen op de oude methode met de wekkerkettingen. Enerzijds lukte dat Bloom door een reclamebureau een plaatje te laten maken van een geëlektrocuteerde vis waarmee ze de publieke opinie mobiliseerden. Anderzijds door een dansgroep in witte kleding kort voor de stemming in het gebouw van het Europees Parlement op te laten treden en geëlektrocuteerde vissen uit te laten beelden.

(/images/artikelen/2019/12/vn51_vr1d.jpg)

„Dat ze dit toegestaan hebben, is eigenlijk niet uit te leggen”, zegt Job Schot. „Dat heeft de stemming tegen de pulsvisserij van het Europees Parlement zeker beïnvloed. Wij zaten tijdens de laatste stemming over de puls in april dit jaar namens de vissers op de publieke tribune met een man of tien. Vooraf kregen we duidelijke instructie dat we niet mochten applaudisseren als iemand iets zei dat we wilden steunen. We mochten onze stem op geen enkele manier laten horen. Maar zij lieten wel deze dansgroep toe.”

En toen bij een volgend onderwerp de Zweedse klimaatactiviste Greta Thunberg in het Europees Parlement kwam spreken, mocht er ineens wel gejoeld en geklapt worden. „Ook vanaf de tribune”, zegt Schot. „Als het ze uitkomt mag het dus wel.”

Wetenschappelijk

Bij zijn lobby voor de Nederlandse vissers baseert Pim Visser van VisNed zijn argumenten zo veel mogelijk op wetenschappelijk onderzoek. De uitkomsten daarvan communiceert hij naar de leden van de regering, de Europese Commissie, de Tweede Kamer en het Europees Parlement.

In principe werkt Visser daarmee precies op de manier die de Europese Commissie voorstaat: die maakt beleid op basis van evidence, wetenschappelijk onderzoek. Dus hij doet het precies zoals het moet. Maar hoe kan het dan dat een wetenschappelijk onderbouwde methode zoals het pulsvissen, hetgeen precies past in het beleid van de Europese Commissie, het dan toch verliest van een actiegroep?, is de vraag aan Visser. (Die vraag stelde landbouwminister Schouten zichzelf overigens ook toen ze afgelopen maand om deze reden aankondigde het besluit aan te vechten bij het Europese Hof, een procedure die wel een jaar kan duren.) „In de politiek zie je dat er steeds minder ruimte is voor het midden", zegt Visser. „Er is populisme. Als je hoort wat fractievoorzitter van Forum voor Democratie, Thierry Baudet, bijvoorbeeld zegt over de visserij, dan denk ik: 'Het klinkt aannemelijk. Maar helemaal kloppen doet het niet.' Visserij is een ingewikkeld dossier. De meeste politici weten er niet veel van."

Het andere grote probleem is dat er zó veel lobbyisten in Brussel rondlopen, dat er niet tegenop te werken valt. Dat geldt ook voor de politici die alle informatie tot zich moeten nemen en onder druk van de media staan die ook door die lobbyisten beïnvloed worden. „Tegenover één lobbyist voor de visserij staan er tien van de ngo's. En die mogen - net als wij - allemaal vrij rondlopen in het Europees Parlement."

Volgens Job Schot moet de Nederlandse visserijsector zelf een permanente lobbyist in Brussel neerzetten om de Europarlementariërs voortdurend bij te praten zodat ze beter op de hoogte zijn van de onderwerpen waarover ze stemmen.

Maar de vraag is in hoeverre dat nog soelaas biedt, realiseert hij zich plots, denkend aan de nachtmerrie die Brexit en dan vooral no deal Brexit heet. „Als dat echt op de slechtst mogelijke manier

doorgaat en de Britse wateren niet meer toegankelijk zijn voor ons, zijn we de helft van ons visgebied kwijt."

Tel daarbij op de windmolenparken (waarvan volgens Visser wetenschappelijk onderzocht moet worden of deze het leven van vissen schaden) die er komen en de gebieden die afgesloten worden voor natuurherstel, dan zit je op een verlies van 75 procent van het visgebied. „Dan moet de helft van de Nederlandse vissers ermee stoppen", zegt Schot. „In dat kleine deel van de Noordzee dat je dan nog wel mag bevissen, zit te weinig voor ons allemaal."

Lucette Mascini